

**ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTE
DIN CADRUL CONSORTIULUI NAȚIONAL ADMINISTRAT DE
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 82.0(043.2)=135.1

ELISAVETA IOVU

IMAGOLOGIA LITERARĂ: ȘCOLI, DIRECȚII, METODE

Program de doctorat 622.03. TEORIA LITERATURII

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINAU, 2020

Teza a fost elaborată în Școala Doctorală Științe Umaniste a Consorțiului Universității de Stat „Dimitrie Cantemir”.

Conducător de doctorat:

GRATI Aliona, doctor habilitat, conferențiar universitar

Componenta comisiei de doctorat:

- 1. Mihai CIMPOI**, acad., dr. hab., prof. univ., 622.01 – *Președinte*, Institutul de Filologie Română „B. P. Hasdeu”;
- 2. Galina ANIȚOI**, dr. conf. cerc., 622.03 – *referent*, Institutul de Filologie Română „B. P. Hasdeu”;
- 3. Elena PRUS**, dr. hab., prof. univ, 622.02 – *referent*, Universitatea Liberă Internațională din Moldova;
- 4. Iulian BOLDEA**, dr., profesor – *referent*, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie din Târgu Mureș, Institutul de Cercetări socio-umane „Gh. Șincai” al Academiei Române;
- 5. Aliona GRATI**, dr. hab., conf. univ, 622.03 – *conducător de doctorat*, Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”.

Susținerea publică va avea loc pe data de **21 octombrie 2020, ora 14:00**, în Ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Științe Umaniste, în Sala Senatului, Blocul A al campusului studentesc, str. Academiei 3/2, Chișinău, Republica Moldova.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”, Biblioteca USDC, pe pagina web a ANACEC: <http://www.cnaa.md/> și pe pagina web a USDC: <http://edu.asm.md/md>

Rezumatul a fost expediat la 21.09.2020

Conducător de doctorat:

GRATI Aliona, dr. hab, conf. univ.

Autor

IOVU Elisaveta

©Iovu Elisaveta, 2020

CUPRINS:

SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCEȚĂRII	5
CUVINTE CHEIE	9
METODOLOGIA CERCEȚĂRII ȘTIINȚIFICE	9
SINTEZA CAPITOLELOR	11
1. EVOLUȚIA IMAGOLOGIEI LITERARE: TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE	
1.1 Istoria imagologiei: cele trei etape de evoluție	11
1.1.1 Literatura comparată și <i>studiul imaginii</i> . Fernand Baldesberger – mentorul imagologiei tradiționale	11
1.1.2 Jean-Marie Carré și începuturile imagologiei	11
1.1.3 Contribuțiile lui M. F. Guyard	11
1.1.4 R. Wellek și „criza” literaturii comparate	11
1.1.5 Programul Aachen și „salvarea” imagologiei	11
1.1.6 Alte preocupări imagologice	11
1.2. Tipuri și direcții de cercetare ale imagologiei (psihologică/ etnopsihologică, istorică, antropologică, socială, literară, alte tipuri)	12
1.3 Imagologia literară ca disciplină autonomă	12
1.4 Comunități lingvistice și reprezentanți ai imagologiei literare	12
1.5 Stadiul actual al cercetării	13
2. DEFINIREA DISCIPLINEI, OBIECTUL DE STUDIU, CONCEPTE OPERAȚIONALE, METODE DE LUCRU, INTERPRETAREA REZULTATELOR	13
2.1. Definierea disciplinei și a obiectului de studiu	13
2.2. Imaginea Celuilalt ca obiect de studiu al imagologiei literare	13
2.3. Conceptele operaționale ale disciplinei	14
2.4. Caracterul interdisciplinar al imagologiei literare	14
2.4.1. Influența Literaturii comparate asupra Imagologiei	14
2.4.2. Rolul Istoriei mentalităților în cercetarea imagotipurilor	14
2.4.3. Relația Imagologiei cu Psihologia socială și Etnopsihologia	14
2.4.4. Funcția socială a Imagologiei și colaborările ei cu Antropologia	14
2.4.5. Dialogul cu Filozofia	14
2.4.6. Rolul Studiilor traducerii la reprezentarea Celuilalt	14
2.4.7. Caracterul pedagogic și artistic al Imagologiei	14

2.5. Discursul imagologic sau discursul despre Celălalt	15
2.6. Corpusul de texte. Textul imagotipic.	15
2.6.1. Textul imagotipic. Genuri și specii literare	15
2.6.2. Teme și motive literare în textele imagotipice	15
2.7. Criteriile de interpretare imagologică. Algoritm de analiză	15
2.7.1. Xenofilie și xenofobie	15
2.7.2. Abordările: <i>intertextuală, contextuală și textuală</i>	15
2.7.3. Atitudinile fundamentale (sau modelul simbolic)	15
2.7.4. Ideologie și utopie	15
2.7.5. Patru criterii de analiză a imagotipurilor literare	15
2.7.6. Alter, Alius și Imaginea-temă	15
2.7.7. Algoritm de analiză a textelor imagotipice	15
3. STUDIUL REPREZENTĂRII CELUILALT ÎN OPERA LUI MIRCEA ELIADE	16
3.1. Imagologia Orientului în literatura română	16
3.2. Reprezentarea Orientului în creația lui Mircea Eliade	16
3.2.1. Corpusul de texte imagologice	16
3.2.2. Discursul xenofobului, xenomanului sau xenofilului?	16
3.3. Idenitatea și alteritatea. <i>Noi și Ceilalți</i> în opera lui Eliade	16
3.4. Teme, subteme și motive literare în opera eliadiană	17
3.5. Personajul <i>Străinul</i> în opera lui Eliade. Calificări diferențiale..	17
3.5.1. Imagotipuri pozitive și negative despre Celălalt	17
3.5.2. Minorități și marginali în Orient. Prezența personajului <i>Queer</i>	17
3.5.3. Femeia indiană <i>versus</i> femeia din Occident	17
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	18
BIBLIOGRAFIE	21
LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI	23
ADNOTARE	26

SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII

Tema proiectului de cercetare *Imagologia literară: școli, direcții metode* este una actuală și necesară pentru procesul de sincronizare a cercetărilor din Republica Moldova cu știința mondială. Imagologia este o disciplină relativ nouă, dar care se bucură de o mare răspândire pe plan internațional. Aceasta a apărut și s-a dezvoltat din necesitatea de a se impune în cercetare cu un subiect controversat: cel al relațiilor interetnice și interculturale. A existat întotdeauna cerința de a cerceta felul în care un popor este reprezentat de un alt popor, îi evidențiază similitudinile și diferențele, îi pune în evidență superioritatea sau inferioritatea, îi observă diferite aspecte din viața culturală, istorică, socială, politică, generează imagini, clișee, stereotipuri etc. Imagologia cucerește astăzi tot mai mult teren, funcționând ca o metodologie înnoitoare pentru majoritatea disciplinelor socioumane: literatură, istorie, etnopsihologie, politică etc.

În spațiul cercetării din Republica Moldova disciplina nu a constituit, cu unele mici excepții, o preocupare. Totuși, pe teritoriul republicii conviețuiesc mai multe naționalități, de aceea necesitatea demarării unor astfel de analize sunt de mare stringență.

Imagologia literară reprezintă o disciplină care studiază imaginile operelor literare, mai exact acele reprezentări, clișee, stereotipuri cu referințe la națiuni/popoare sau oameni aparținând unei rase, unui stat. Prin imaginile date (numite în imagologie *imagotipuri*) se scot în evidență percepțiile, atitudinile și reprezentările, fie negative, fie pozitive ale unui popor despre un Altul. Practica istorică a demonstrat că sensurile acestor imagotipuri au fost utilizate de-a lungul timpului în scopuri politice ca propagandă ideologică. Astăzi acest fenomen continuă, mai mult, aria lui de utilizare s-a extins atunci când s-a dorit denigrarea vreunei puteri sau ridicarea în slăvi a alteia. Imagologia oferă instrumentele necesare pentru a le studia pe toate, datorită mai ales a caracterului ei interdisciplinar. În cele din urmă, se poate accede la o amplă viziune a relațiilor interumane.

Imagologia literară aduce un suflu nou în cercetarea textului literar, propunând o formulă cumulativă de procedee și tehnici menite a înțelege textul în globalitatea lui. Ea este o disciplină relativ recentă în spațiul european și un domeniu mai puțin cunoscut în studiul literaturii din Republica Moldova. Datorită faptului că imagologia literară are un bogat instrumentar împrumutat de la cele mai diverse discipline socioumane, aceasta va contribui esențial la producerea unei analize de ansamblu a textelor literare. Domeniul de aplicare a imagologiei literare

îl depășește pe cel al literaturii, sincronizându-se cu preocupările studiilor culturale.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Pe parcursul evoluției istorice a literaturii și studiului ei s-au profilat mai multe direcții de investigare a textelor literare. Acestea aveau, în general, o abordare intrinsecă sau extrinsecă a literaturii. Pe la mijlocul secolului trecut a apărut o direcție care nu ținea în întregime nici de un tip de clasificare, studiind imaginile și stereotipurile în textele literare. Această direcție a fost concepută în cadrul literaturii comparate, primind cu timpul denumirea de *imagologie*. Cercetători, ca francezii F. Baldensperger, J.M. Carré și M.F. Guyard, au contribuit la apariția acestei discipline; alții, germani, austrieci și olandezi, i-au conturat statutul de disciplină cu un obiect de studiu și o metodologie proprie. Obiectul cercetării reprezintă, în linii mari, *alteritatea*. Viabilitatea imagologiei literare rezidă în configurarea unui model de analiză complexă a operelor literare, bazată pe inter-, multi- și pluridisciplinaritate. Totodată, operele literare sunt abordate textual, contextual și intertextual.

Scopul constă în realizarea, pentru prima dată în spațiul cercetării românești, a unei sinteze care cuprinde principalele contribuții ale imagologiei literare și propunerea unui suport teoretico-practic, metodologic, terminologic pentru cercetările asupra textului literar din perspectiva acestei discipline noi. Cercetarea se realizează ca o incursiune în procesul de evoluție a imagologiei literare în plan mondial în vederea evidențierii principalilor reprezentanți, școli, direcții și metode și a definirii termenilor și conceptelor utilizate în analiza textului literar. Se urmărește crearea unei panorame a preocupărilor, temelor, atitudinilor și altor aspecte din care se constituie la ora actuală imagologia literară.

Apărută prin anii '50 ai secolului trecut în Franța, imagologia literară s-a răspândit și s-a bucurat de succes în diferite țări ale lumii, printre care și România. Scopul pe care îl urmărim constă în crearea unui imbold pentru cercetătorii din spațiul Republicii Moldova de a constitui o nouă preocupare științifică în cadru autohton, care să le deschidă perspective de colaborare viabilă și competitivă în plan internațional. Realizarea scopului propus s-a fundamentat pe următoarele **obiective** principale:

- prezentarea direcțiilor de cercetare imagologică și a tipurilor de imagologii;
- sistematizarea contribuțiilor teoretice și metodologice care au generat apariția acestei noi direcții de cercetare a textelor literare, numită imagologie literară;

- demonstrarea statutului de disciplină autonomă a imagologiei literare;
- definirea imagologiei literare și a conceptelor operaționale ale acesteia;
- identificarea principalelor școli de cercetare imagologică;
- demonstrarea caracterului interdisciplinar al imagologiei literare;
- sintetizarea propunerilor de interpretare a rezultatelor imagologice;
- propunerea unui algoritm de interpretare a textelor literare imago-tipice;
- aplicarea algoritmului asupra unui corpus de texte din creația lui Mircea Eliade.

Eliade.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute constă în efectuarea, pentru prima dată în spațiul din Republica Moldova, a unei sinteze a principalelor școli și studii de imagologie literară realizate în țările din Europa, America și Asia; propunerea unui algoritm de interpretare a textelor literare imago-tipice care conțin personajul Celălalt/ Străinul și aplicarea acestuia asupra unui corpus de texte din creația lui Mircea Eliade; identificarea și pregătirea metodologică a unor noi aspecte de cercetare, cerute pe plan internațional; crearea unui mediu teoretic propice acestei perspective de interpretare în Republica Moldova, deschise spre inter- și transdisciplinaritate, cumulând metodologia mai multor discipline.

În această lucrare ne-am oprit asupra imagologiei literare, dar pe care am prezentat-o în contextul celorlalte imagologii: istorică, etnopsihologică, socială, antropologică. Ceea ce ne-a interesat în mod deosebit și a constituit obiectul preocupării noastre a fost instrumentarul metodologic și teoretic, setul de instrumente de analiză a textului literar din perspectiva imagologiei literare. În a doua parte a lucrării propunem un algoritm de analiză a tuturor textelor imago-tipice care analizează personajul Celălalt/ Străinul din operele literare, cu aplicație asupra unui corpus de texte din creația lui Mircea Eliade. La acest algoritm ar putea apela orice cercetător din domeniul literaturii. Acesta ar putea fi, eventual, dezvoltat, îmbunătățit.

Rezultatul obținut care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante rezidă în crearea unei viziuni de ansamblu a imagologiei literare, care servește drept orientare pentru cercetătorii interesați de utilizarea instrumentarului ei teoretic și metodologic și care va facilita apariția unor noi studii de competitivitate internațională în mediul academic al Republicii Moldova.

Importanța teoretică a tezei constă în definirea principalelor concepte operaționale și instrumente de analiză a textelor literare din perspectiva imagologiei literare. Lucrarea propune o analiză sistematică a studiilor din domeniul imagologiei literare realizate în plan global și constituie un suport teoretic și metodologic pentru cercetătorii în istoria, critica și teoria literaturii,

precum și literatura comparată. Studiul poate servi drept reper teoretic, istoric, metodologic și ca îndreptar practic pentru cercetătorii din domeniul literaturii interesați de noile direcții de cercetare ale textului literar.

Valoarea aplicativă a tezei consistă în crearea unui algoritm de analiză și interpretare a textelor literare imagotipice din perspectiva imagologică, adică a textelor care îl conțin pe Străin/ Celălalt. Algoritmul cu toate instrumentele lui este aplicat pe un corpus de texte din creația marelui filosof și scriitor român Mircea Eliade. Acesta poate fi utilizat și la studiul altor texte din literatura română sau universală.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

✓ Imagologia literară este, la ora actuală, o disciplină nouă în cadrul științelor umaniste, având ca obiect de studiu imaginea celui alt în operele literare.

✓ Imagologia literară s-a dezvoltat în diferite areale lingvistice, începând din Franța, unde a apărut pentru prima dată și a continuat să se dezvolte în mediile academice din Germania, Austria, Italia, Spania, România, Rusia, Georgia, Turcia, China, Brazilia etc.

✓ Contribuțiile cercetătorilor francezi și ale celor germano-austrieci sunt cele mai importante, căci lor li se datorează apariția și, în mare parte, dezvoltarea disciplinei, descrierea sistemului ei teoretic și metodologic.

✓ Imagologia își împărtășește preocupările în câteva direcții de cercetare: literară, istorică, antropologică, socială și psihologică.

✓ Imagologia literară are un caracter interdisciplinar, având tangențe cu literatura comparată, psihologia socială și etnopsihologia, istoria și istoria mentalităților, sociologia, antropologia, filosofia.

✓ Câmpul de cercetare al imagologiei literare reprezintă textele literare (beletristica de valoare, romane, nuvele, povestiri, poezie), dar și literatura de frontieră (notele și jurnalele de călătorie, memoriile) sau literatura populară (cântecele lirice, doinele, baladele populare, poemele eroice, proverbele, bancurile) în care apar imagini reprezentând pe celălalt.

✓ Imagologia operează cu un șir de concepte, noțiuni și termeni funcționând într-un câmp interdisciplinar;

✓ Imagologia literară oferă un algoritm amplu de caracterizare al personajelor *alter*, *celălalt* din operele literare;

✓ Prin discursul său despre *celălalt*, Mircea Eliade a propus o interpretare imagologică a Orientului în care evidențiază imagotipurile pozitive și negative despre *celălalt*.

✓ Scriitorul român conturează, pentru cultura occidentală, profilurile unor străini, cum ar fi: indieni, arabi (egipteni, afgani), japonezi etc.

CUVINTE CHEIE

Imagologie, autoimagologie, imagolog, alteritate, identitate, imagine, imagerie culturală, auto-imagotip, hetero-imagotip, meta-imagine, etnotip, imagotip, stereotip, agregate mitoide, imagine-temă, text imagotipic, interdisciplinaritate, intradisciplinaritate, discursul imagologic, discursul despre Celălalt, Străinul, Celălalt, Queer, Studia imagologica, cultura observată și observatoare, imagologie generală, Orient, Occident, ș. a.

METODOLOGIA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

La baza metodologiei imagologiei literare au stat metodele de cercetare ale mai multor discipline. De aceea lucrarea noastră se orientează către cele mai diverse metode care provin din eșafodajul teoretic al altor cercetări din domeniul științelor umaniste (etnopsihologie, sociologie, istorie, etnologie, literatură comparată). În prima parte a lucrării, au fost utilizate metode generale: *metoda cultural-istorică* și *metoda diacronică*. Pentru evaluarea contribuției fiecărei școli în parte în domeniul imagologic și la demonstrarea statutului autonom al disciplinei am aplicat *metoda analitică*. Pentru stabilirea direcțiilor de cercetare din cadrul imagologiei, care au evoluat în tipuri de imagologii, s-a aplicat *metoda comparativă*. Utilizarea acestei metode este firească, dat fiind proveniența imagologiei literare din cadrul literaturii comparate. *Metoda comparativă* a fost aplicată pe larg și pentru a demonstra caracterul interdisciplinar al imagologiei literare. Atât propunerile de interpretare imagologică, cât și algoritmul elaborat în baza lor prevăd *metoda descriptivă*.

Supportul teoretico-științific al cercetării a constituit materialul celor două serii de carte academică din domeniul imagologiei: *Studia imagologica* (27 volume) și *Studii de imagologie comparată* (3 volume), dar și unele lucrări ale unor imagologi, comparațiști de renume care nu au intrat în acestea. Am consultat un număr mare de lucrări ce vizează aspectul teoretic al imagologiei literare, semnate de: Joep Leerssen (*Mere Irish and Fíor-Ghael: Studies in the Idea of Irish Nationality, its Developments and Literary Expression Prior to the Nineteenth Century*. Amsterdam: John Benjamins Pub, 1986 [16]; *Imagology. The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters, A Critical Survey*, 2007 [14]; *Imagology: On using ethnicity to make sense of the world*, 2016

[13]; *Stranger/ Europe*, 2017 [15], *The rhetoric of National Character. Introduction*, 2000) [12]; Hugo Dyserinck (*Zum Problem der „images“ und „mirages“ und ihrer Untersuchung im Rahmen der Vergleichenden Literaturwissenschaft*, 1966 [4], *Ausgewählte Schriften zur Vergleichenden Literaturwissenschaft*, 2015) [3], Daniel-Henri Pageaux (*Literatura generală și comparată*, 2000) [24], Jean-Marc Moura (*L'image du tiers monde dans le roman français contemporain*, 1992) [20], Waldemar Zacharasiewicz (*The Theory of Climate and the North in Anglophone Literatures*, 2009) [27], Iulian Boldea (*Imagology, Globalism and Interculturalism*, 2013) [1], Leonte Ivanov (*Imaginea rusului și a Rusiei în literatura română. 1840-1948*, 2004) [11], Maria João Simões (*Imagotipos literarios: processos de (des)configuração na Imagologia Literaria*, 2007) [25], E. V. Papilova (*Имагология как гуманитарная дисциплина*, 2011) [23], M. Sanchez (*La investigación textual imagológica contemporánea y su aplicación en el análisis de obras literarias*, 2005) [24], Steven Tötösy de Zepetnek (*Comparative Literature: Theory, Method, Application*, 1998) [26] etc.

Pentru descrierea evoluției imagologiei în plan diacronic, ne-au servit drept suport lucrările lui Jean-Marie Carré (*Les écrivains français et le mirage allemande 1800-1940*, 1947) [2], Joep Leerssen (*Imagology: History and Method*, 2007) [14] și Antoni Martí Monterde (*Jean-Marie Carré i els orígens polítics de la imagologia comparatista*, 2015 [18]; *Literatura Comparada I Imagologia en la Primera Guerra Mundial: Fernand Baldensperger i Jean-Marie Carré*, 2016) [19]. Pentru analiza studiilor practice, ne-au servit drept exemplu lucrările semnate de Dan Horia Mazilu, *Noi despre CEILALȚI. Fals tratat de imagologie*, 1999 [17]; Klaus Heitman, *Imaginea românilor în spațiul lingvistic german 1775-1918*, 1995 [10]; Andrei Oișteanu, *Imaginea evreului în cultura română*, 2001 [21]; Aliona Grati, *Moldovenii în ochii Occidentalilor. Exercițiu imagologic*, 2012 [5]; *Drumuri prin Basarabia interbelică. (Auto)imagologie literară*, 2014 [6]; *Chișinău. Morile timpului. Eseu de imagologie literară* (2020) [7]. Revista *Revue d'études ibériques et ibéro-américaines*, care dedică un număr întreg analizei stereotipurilor *Les stéréotypes dans la construction des identités nationales depuis une perspective transnationale* nr. 10 (2016) [8], a constituit un izvor de inspirație și model de analiză a stereotipurilor create de operele literare.

SINTEZA CAPITOLELOR TEZEI

1. EVOLUȚIA IMAGOLOGIEI LITERARE: TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE

Capitolul descrie traseul de evoluție al imagologiei literare, cu insistarea detaliată asupra unor momente de cotitură. În paragraful 1.1. *Istoria imagologiei: cele trei etape de evoluție*, sunt inserate primele idei care au prefigurat disciplina, datând încă din epoca medievală. Evul Mediu merită atenția grație contribuției lui Julius Caesar Scaliger (1484-1558), care a făcut o încercare de încadrare a culturilor europene în categorii naționale în funcție de diferențele culturale și stereotipurile etnice. Sistemul lui Scaliger, împreună cu *Völkertafel (Tabloul popoarelor)* au stat la baza sistematizărilor realizate în cadrul etnografiei și antropologiei moderne.

În Epoca Luminilor au apărut o serie de lucrări care au prefigurat imagologia literară. Lucrările de valoare sunt cele ale lui Montesquieu *Esprit des lois*, Hume *Of National Characters*, Voltaire *Essai sur les mœurs* și Vico *Scienza nuova*. Rolul lor constă în faptul că au creat sisteme de clasificare a stereotipurilor etnice. Mai târziu, Herder, Humboldt, Schlegel, Grimm, Ernest Renan și Hippolyte Taine au contribuit, fiecare în felul său, la definirea problematicii imagologiei.

Istoria imagologiei pornește în cadrul literaturii comparate. Lucrarea noastră evidențiază contribuția școlii franceze de imagologie prin analiza operelor de valoare ale lui: F. Baldensperger, J. M. Carré și M. F. Guyard, primul fiind considerat drept mentorul imagologiei tradiționale. Prin lucrarea *Les écrivains français et le mirage allemande 1800-1940*, (1947), J. M. Carré pune bazele unui nou început al studiilor de imagine în cadrul literaturii comparate. M. F. Guyard propune imagologia ca un „*domaine d'avenir*” (domeniul viitorului) pentru literatura comparată, deschizând-o către noi cercetări. De asemenea, se prezintă și criticile aduse acestor lucrări. Cele mai răsunătoare critici, care au avut ca efect stagnarea imagologiei, au venit din partea lui R. Wellek, a cărui influență la nivel mondial și-a jucat rolul. Astfel, între anii 1955-1970, imagologia a cunoscut o etapă de criză.

O nouă revigorare a imagologiei, în particular, și a literaturii comparate, în general, se datorează Școlii de la Aachen, sub conducerea lui Hugo Dyserinck. Cercetătorul belgian a analizat detaliat primele cercetări din domeniului imagologiei, desfășurate de școala franceză, precum și criticile aduse de școala americană, apoi a punctat greșelile comise de ambele școli. Rolul lui Dyserinck constă în a deschide perspective fructuoase în domeniul imagologiei. A fost

considerat mentorul imagologiei moderne, căci studiile sale ridică studiul imaginii la nivelul unei discipline de studiu de sine stătătoare. Acest lucru a fost realizabil cu ajutorul discipolilor săi: Joep Leerssen, Martin Stein, Manfred S. Fischer etc., dar și al altor comparațiști de valoare din Franța, Germania, Austria.

Tot în acest paragraf s-a trecut în revistă și alte încercări de cercetare cu tentă imagologică, inițiate în cadrul diferitelor discipline umaniste: psihologie, filozofie, politică, istorie, literatură etc. Fiecare și-a adus, mai mult sau mai puțin, contribuția la dezvoltarea imagologiei literare. În același timp, s-au urmărit și cercetările din cadrul școlii franceze, care îl are în frunte pe D. H. Pageaux.

În paragraful 1.2. *Tipuri și direcții de cercetare ale imagologiei*, se constată faptul că această criză din domeniul literaturii comparate și al imagologiei a avut și un efect pozitiv. Ea a condus la dezvoltarea imagologiei în diferite câmpuri disciplinare. Psihologii, istoricii, antropologii și-au găsit în studiul stereotipurilor/ imaginilor create de un popor asupra altuia aspecte demne de interesul lor științific. În paralel cu imagologia literară, au apărut și alte direcții în cadrul imagologiei comparative: psihologică, istorică, antropologică, socială. Lucrarea noastră prezintă specificul acestor tipuri de imagologii și formulează contribuția fiecărei discipline umaniste la dezvoltarea imagologiei literare.

În 1.3. *Imagologia literară ca disciplină autonomă*, se prezintă momentul în care imagologia literară s-a desprins de literatura comparată și a început să funcționeze ca o disciplină de sine stătătoare, având obiectul de studiu bine definit, studiat în marile universități ale lumii.

În paragraful 1.4. *Comunitățile lingvistice și reprezentanții ai imagologiei literare*, se aduc informații despre școlile și reprezentanții imagologiei literare care au contribuit la dezvoltarea acesteia. Pentru prima dată, se propune o panoramă a celor mai importante comunități lingvistice de imagologie literară, cum ar fi: franceză, germano-austriacă, portugheză, spaniolă, română, rusă, poloneză, chineză etc. Printre acestea, rolul cel mai însemnat îl au comunitățile franceze și germano-austriece. Cercetările acestora au servit ca bază și model pentru școlile de imagologie din întreaga lume. Meritul școlii franceze de imagologie este cel de a pune bazele unei noi discipline, propunând și noțiunile terminologice: Ferdinand Baldensperger și Jean-Marie Carré – *studiul imaginii* (1919/1945), M. F. Guyard – *studiul străinului* (1951) și D. H. Pageaux – *imagologie* (1981). De asemenea este relevantă și metodologia de abordare a Celuilalt propusă de D. H. Pageaux sau J. Moura. Datorită unor comparațiști de renume, cum ar fi Hugo Dyserinck, Joep Leerssen și Manfred Beller și a unor cercetări de succes (*Imagology: the cultural construction and literary representation of national characters: a critical survey*,

2007, și *Ausgewählte Schriften zur Vergleichenden Literaturwissenschaft*, 2014), comunitatea germano-austriacă a reușit să câștige pentru imagologie statutul de disciplină independentă cu o istorie și metodologie proprii.

În ultimul paragraf al capitolului, 1.5. *Stadiul actual al cercetării*, se analizează situația imagologiei la etapa actuală pe plan internațional. Se trec în revistă conferințele importante desfășurate în Bergamo-Italia, Franța, Germania și Austria. Tot mai mulți cercetători imagologi apar în Bulgaria și fosta Iugoslavie, în România, mai puțini în Republica Moldova.

2. DEFINIREA DISCIPLINEI, OBIECTUL DE STUDIU, CONCEPTE OPERAȚIONALE, METODE DE LUCRU, INTERPRETAREA REZULTATELOR

Capitolul conturează principalele idei, concepte care stau la originea imagologiei literare. Acesta cuprinde opt paragrafe și vizează aspectele teoretice și conceptuale principale ale acestei discipline noi. În paragraful 2.1. *Definirea disciplinei și a obiectului de studiu* se propune o definiție amplă a imagologiei, care se prezintă ca o sumă a contribuțiilor cercetătorilor din diferite areale lingvistice. Sinteza tuturor definițiilor pe care imagologia literară le primește constituie cea mai largă și mai complexă definiție a disciplinei.

Ca disciplină literară, imagologia studiază totalitatea imaginilor/reprezentărilor imaginare și simbolice /stereotipurile și clișeele sau etnotipurile pe care și le face un popor atât despre un alt popor/ o țară/ o cultură străină, cât și despre propriul său popor. Obiectul de studiu al imagologiei este *imago tipul*, adică imaginea-tip a celuilalt, a străinului.

În al doilea paragraf, 2.2. *Imaginea Celuilalt ca obiect de studiu al imagologiei literare*, se prezintă principalele preocupări ale imagologiei ca disciplină literară. Aceasta studiază totalitatea imago tipurilor din operele literare. Imago tipurile se referă la *Celălalt/ Străin/ Alter/ Alius/ Queer*, nume pe care le primește străinul sau imigrantul dintr-o țară în alta, cât și membrii aceleiași colectivități lingvistice, dar care comportă unele trăsături diferite: *marginalii, exclușii, minoritarii* în textul literar. Bucurându-se de interesul altor discipline umaniste, imagologia a căpătat expresie prin mai multe direcții de cercetare: imagologie etnopsihologică, imagologie istorică, imagologie antropologică, imagologie socială și imagologie literară. Obiectul de cercetare al imagologiei etnopsihologice este *etno imaginea*, care se referă la comportamentul specific conduita, felul cum gândește reprezentanții vreunei națiuni. Imagologia istorică

cercetează imaginea străinului într-un cadru temporal istoric, observând evoluția ei și comparând-o în diferite momente/ perioade istorice. Imagologia istorică raportează imagotipurile la temele fundamentale pentru imagologie: identitate și alteritate. Imaginea *celuilalt* este abordată aici din perspectivă politică (*hegemon* versus *subaltern*; *puternic* versus *slab*), religioasă (*creștin* versus *restul/păgâni*) sau geografică (*centru* versus *periferie*). Iar cea antropologică examinează sistemul de valori ale *celuilalt*, expresiile culturii sale prin prisma muzicii, religiei, vestimentației, bucătăriei, obiceiurilor, pe când *sociotipul* este obiectul de studiu al imagologiei sociale.

În ceea ce privește analiza imaginii *celuilalt*, imagologia literară se arată a fi prioritară în comparație cu celelalte tipuri/direcții de imagologii. Datorită caracterului ei interdisciplinar, ea reușește să cuprindă deopotrivă portretul fizic și moral, mediul geografic și istoric în care trăiește personajul, sistemul de valori și altele. Totodată, imagologia literară își concentrează atenția și asupra relației dintre textul imagotipic și cititor, de felul în care se transmit imaginile, stereotipurile despre o cultură străină.

În paragraful 2.3. *Conceptele operaționale ale disciplinei*, se arată că, în ciuda tinereții imagologiei literare, ea existând doar de 7 decenii, aceasta a reușit să elaboreze atât concepte proprii specifice (*imago tip, auto-imago tip, hetero-imago tip, imago tipie, imago temă*), cât și să împrumute concepte de la alte discipline umaniste (*stereotip, clișeu, etnoimagine, alteritate (Ceilalți), identitate (Eu/ Noi), mit, simbol, arhetip, imagine* etc.). În discursul nostru științific am oferit definițiile specifice ale acestora.

În următorul paragraf, 2.4. *Caracterul interdisciplinar al imagologiei literare*, se revelă modalitatea de colaborare a imagologiei literare și de recurgere la instrumentele altor științe umaniste, necesare ei pentru o analiză complexă a Celuilalt. Se subliniază caracterul interdisciplinar al imagologiei literare și al colaborărilor ei strânse și indispensabile cu celelalte științe umaniste. Se pune în evidență faptul că între imagologia literară și celelalte discipline au avut loc două procese: cel al *interdisciplinariității*, având ca repere inter-, intra-, multi- și pluridisciplinaritatea, și al *transdisciplinariității*. Aceste procese s-au manifestat în baza a trei principii de bază: cel *comparativ*, de *teorie* și de *metodă*.

Observăm o influență a literaturii comparate asupra imagologiei, colaborările ei strânse cu istoria mentalităților, psihologia socială sau etnopsihologia, cu sociologia și antropologia, dar și dialogul cu filozofia. Datorită caracterului interdisciplinar, imagologia are posibilitate să efectueze analize complexe ale imaginilor despre o țară/ cultură/ persoană străină sau proprie.

În al cincilea paragraf, 2.5. *Discursul imagologic sau discursul despre Celălalt*, se valorifică acele tipuri de discurs care conturează într-un final discursul imagologic. Discursul imagologic cuprinde în general variate tipuri de discurs: identitar, al alterității (despre Celălalt) sau religios etc. Acesta presupune orice enunț pe care autorul discursului îl emite în legătură cu o altă cultură/ națiune străină, având un șir de trăsături diferite de cultura/ națiunea din care face parte el. Prin discursul său, autorul are tendința să transmită, involuntar sau cu scopuri bine urmărite, stereotipuri, clișee, prejudecăți. Discursul imagologic se produce prin formele de xenofilie, xenomanie sau cel mai adesea, xenofobie.

În paragraful 2.6. *Corpusul de texte. Textul imagotipic*, se prezintă corpusul de texte care intră în vizorul imagologiei literare, numite și *imagotipice*. Datorită faptului că în lume au existat multe locuri, lumi, civilizații străine, care au trezit interesul pentru a fi vizitate, descoperite, astăzi avem în literatura tuturor culturilor un număr mare de opere care ar putea fi analizate, interpretate prin prisma imagologiei. Acestea sunt jurnalele de călătorie, memoriile și operele literare (povestiri, nuvele, romane) în care este conturat străinul ca personaj literar. La acestea putem adăuga și publicistica, literatura populară (cântece, balade, proverbe, basme) etc. Tot în acest paragraf, se trec în revistă temele și motivele literare predominante în textele imagotipice, cum ar fi: orientalismul, exotismul, balcanismul, orașul.

În ultimul paragraf, 2.7. *Criteriile de interpretare imagologică. Algoritm de analiză*, se descriu și se definesc conceptele operaționale capabile să analizeze imagotipurile din textele literare. În sensul clarificării instrumentelor de lucru, și-au adus contribuția comparațiști europeni de mare valoare, printre care Joep Leerssen, D. H. Pageaux, J. M. Moura etc. Pentru a identifica noțiunile teoretice ale interpretărilor imagologice, ținem cont de cercetările despre *xenofilie/ xenofobie*, de abordările *intertextuale, contextuale și textuale* propuse de Joep Leerssen; de reflecțiile lui D. H. Pageaux cu privire la *atitudinile fundamentale*; ale lui J. M. Moura despre *ideologie și utopie*; ale M. Swiderska despre *alter/ alius/ imagine-temă*; precum și de *metoda hermeneutică* a lui Paul Ricoeur. Iar în finalul paragrafului propunem un *Algoritm de analiză al textelor imagotipice*, care presupune chestionarea textelor sub următoare aspecte: date generale despre autor și operă, temele și motivele literare, imaginile create despre cultura observată, interpretarea rezultatelor, analiza textelor prin abordările textuale, contextuale și textuale, caracterizarea personajului, dar și impactul alterității asupra cititorului. Sinteza metodelor poate asigura mai lesne cercetări complexe și corecte. Orice

cercetare imagologică poate apela la acest algoritm de analiză a textelor imagotipice.

3. STUDIUL REPREZENTĂRII CELUIALT ÎN OPERA LUI MIRCEA ELIADE

La începutul capitolului prezentăm o viziune de ansamblu a imaginii Orientului în literatura română, cu corpusul de texte pasibil de analiza imagologiei despre Orient, dar și evoluția imagotipurilor în diferite perioade istorice. Influența Orientului în cultura și literatura română datează încă din Antichitate, când aveau loc primele relații diplomatice dintre Imperiul Roman și Orient. Literatura populară română a moștenit acest patrimoniu și a păstrat un șir de motive orientale. Dincolo de aceste genuri, literatura română numără mai mulți cărturari și scriitori din cele mai vechi timpuri și până astăzi care au lăsat mărturii despre călătoriile lor în Orient. Acestea, un corpus întreg, pot fi examinate prin grila metodologică a imagologiei literare în vederea luminării unor aspecte inedite ale textului, invizibile la o altă lectură. Fiecare călător român care a întreprins călătoria în teritoriile necunoscute ale Orientului a contribuit la depozitul literaturii române prin imagotipuri pozitive sau negative referitoare la ceea ce a constituit străinul și străinătatea pentru poporul român și pentru Occident în general.

În 3.2. *Reprezentarea Orientului în creația lui Mircea Eliade*, sunt prezentate atât circumstanțele călătoriei autorului, cât și operele literare care conturează o imagine a Orientului în concepția filozofului și scriitorului român. Printre ceilalți scriitorii români dornici să descopere lumea necunoscută a Orientului, Mircea Eliade prezintă o figură aparte. Opera lui servește drept un material complex pentru un studiu practic al imagologiei. Călătoria lui în Orient și-a găsit expresie și proiecții în diferite cărți ale sale, cum ar fi romanele *Maitreyi* (1933), *Lumina ce se stinge* (1928), *Isabel și apele diavolului* (1930), nuvelele *Secretul doctorului Honingberger* (1940) și *Nopți la Serampore* (1940), jurnale și note de călătorie: *Șantier. Roman indirect* (1935); *India* (1936), reportaje *Biblioteca Maharajahului* (1991). Textele acestea cu certă informație imagotipică au și o valoare documentară, deoarece descriu epocile respective la nivel istoric, politic, social și cultural. Operele sale comit inevitabil toate discursurile de xenofilie, xenofobie și xenomanie.

În al treilea paragraf 3.3. *Identitatea și alteritatea. Noi și Ceilalți în opera lui Eliade*, se definesc și se descriu alteritățile, cei care sunt diferiți față de naționalitatea autorului (Orientul), dar și identitatea reprezentată prin popoarele din

Europa (Occidentul). Alteritatea îi ajută la definirea identității, ca fiind contrastul propriei imagini, idei, experiențe. Evidențiem calificarea diferențială dintre Occident și Orient, care se realizează prin următoarele expresii imagologice: Occidentul „civilizat”, „alb”, „superior”, „rigid”, „risipitor”, „tehnic”, „poluat”, „mort”, „sumbru”, „democratic”, „modernizator”, „laic”, „dominator”; iar Orientul opusul lui: „necivilizat”, „negru”, „inferior”, „cald”, „blând”, „plin de oxigen”, „viu”, „colorat”, „despotic”, „antimodern”, „mistic”, „dominat”, „fanatic”, „obscurantist”.

În paragraful 3.4. *Teme, subteme și motive literare în opera eliadiană*, facem o incursiune în depozitul temelor și motivelor literare ale lui Eliade care intră în aria de interes a imagologiei. Textele imagotipice ale lui Mircea Eliade reprezintă și un șir de teme și motive literare de care este interesată imagologia literară. Una din temele centrale, care ține de orientalism în genere, este exotismul. Cu jungla, parcul, grădina, parfumul și muntele Orientul reprezintă o lume exotică și inefabilă. Exotică este natura, exotic este orașul și satul oriental, diferită este și religia. Cu toate frumusețile ei pitorești și colorate, cu al său peisaj bogat și pestriț, India reprezintă pentru român cel mai frumos loc pe pământ. Eliade scoate în evidență aspectele pozitive ale naturii Indiei, ca rezervor de oxigen, în contrast cu aerul poluat al occidentului. Natura teritoriului imens al Indiei are și aspecte negative, fiind plină de pericole pentru occidental. Exotice sunt orașele și satele Indiei cu casele, străzile și drumurile, cu bibliotecile și școlile ei. Orașul este reprezentat ca o mică națiune, având caracteristica ei specifică. Eliade descrie orașele Calcutta, Ceylon, Benares, Ajmer, Udaipur (India), Lahore, Peshawar (Pakistan), Alexandria, Cairo, Port-Said (Egipt) etc.

Ultimul paragraf 3.5. *Personajul Străinul în opera lui Eliade. Calificări diferențiale* este cel mai complex paragraf în care analizăm toate personajele reprezentând alte națiuni, adică pe *celălalt*, diferit de naționalitatea autorului. Personajul Străinul din opera lui Mircea Eliade este reprezentat de indianul cu toate variațiile sale comunitare: bhutanezii, sikkimezii, bengalezi, singalezi, santali. Opera lui Eliade conține și alte alterități, cum ar fi japonezi, chinezi sau musulmani (afgani, egiptenii). Autorul român observă că, în India, în special, în Calcutta, trăiesc cel puțin trei comunități de oameni: autohtonii indieni, care sunt văzuți în linii mari tradiționaliști, comunitatea albă, preponderent engleză, văzuți superiori, civilizați și comunitatea euroasiatică, care îi disprețuiesc pe autohtoni, bovarică, obedientă față de comunitatea albă, dar care sunt gata să-i imite în toate.

O altă categorie de personaje care reprezintă străinul sunt marginalii, adică cerșetorii și leproșii, dar și eremiții, brahmanii, studenții, dansatoarele, santalii și

alții. Majoritatea face parte din categoria personajului *Queer*, care intră de asemenea în atenția imagologiei. Autorul îi descrie în imagini negative.

Distingem în opera lui Eliade un alt personaj care reprezintă deopotrivă alteritatea Indiei – femeia indiană, proiectată artistic în permanentă comparație cu cea din Occident. Portretul femeii indiene are următoarele trăsături: „o bună gospodină”, „familistă”, „credincioasă”, „grijulie”, „bună”, ceea ce reprezintă imagotipuri pozitive. Dar aceeași femeie este „nefericită”, „sclavă a familiei ei”, aspecte care alcătuiesc imagotipurile negative. Interesant e că și indienele și-au creat propriul set de imagotipuri despre femeile din Occident. În primul rând, ele nu le înțeleg pe cele din Occident în ceea ce privește vestimentația și ocupația lor, iar în al doilea rând, se amuză pe seama acestora atunci când privesc vreun film european.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În prezentul demers mi-am propus examinarea unei perspective de cercetare a unei noi discipline umaniste, care a intrat în uz relativ recent. Am urmărit să prezint această nouă orientare în ceea ce privește analiza textelor literare și să argumentez nota de noutate pe care o aduce în general literaturii. Aplicarea instrumentelor de analiză ale acestora pe diferite genuri și specii literare, permite familiarizarea cercetătorilor cu o modalitate complexă de abordare a textelor literare, determinând spațiul de coabitare al majorității disciplinelor socio-umaniste. În baza celor enunțate în conținutul tezei, conchidem următoarele:

1. Termenul *imagologie*, dar și existența acestuia se datorează, în primul rând, comparațiștilor francezi: F. Baldensperger, Jean-Marie Carré, M. F. Guyard, Daniel-Henri Pageaux, care au pus bazele imagologiei. Ca studiu critic al imaginilor, imagologia apare mai întâi în Franța, după cel de-al Doilea Război Mondial, odată cu publicarea, în 1947, a lucrării lui Jean-Marie Carré, *Les ecrivains français et le mirage allemande 1800-1940*. De atunci aceasta s-a răspândit pe tot globul pământesc.

2. Imagologia literară este o disciplină nouă în cadrul științelor umaniste, având ca obiect de studiu imaginea celui alt în operele literare. Disciplina postulează pentru o legătură strânsă cu celelalte științe umaniste, neglijată de către comparațiștii literaturii comparate. Ea propune mai mai degrabă o analiză extrinsecă a literaturii, dar nu o neglijează și pe cea intrinsecă, implicând examinarea imagotipurilor din textele literare cu accent pe interdisciplinaritate.

3. Imagologia a evoluat din aria literaturii comparate, dar nu se identifică cu aceasta, deoarece pe parcursul evoluției sale de aproximativ șaptezeci de ani a reușit să-și câștige independența. La etapa actuală este prezentă în diferite areale lingvistice, atingând toate continentele. Însă contribuția cercetătorilor francezi și a celor germani-austrieci este incontestabil cea mai importantă.

4. Contribuția comunității franceze și a mentorului ei F. Baldensperger (1871-1958) constă în pregătirea terenului pentru această disciplină. Lui Jean-Marie Carré îi datorăm apariția disciplinei. M. F. Guyard s-a ocupat de problemele legate de cunoașterea străinului, așa cum este văzut de Noi. Daniel-Henri Pageaux a impus noțiunea de „*imagologie*” (1981) și a contribuit teoretic și metodologic, alături de Jean-Marc Moura, la coagularea disciplinei, oferind modele de interpretare a textelor imagotipice.

5. *Școala de la Aachen*, în frunte cu Hugo Dyserinck și Joep Leerssen, clarifică statutul imagologiei și readuce cercetarea imagologică pe făgașul normalității, dezvoltă noțiunea de *imagologie comparată*, efectuează studii semnificative despre „Imaginea Europei” și psihologia oamenilor ca parte a programului Aachen. De asemenea, ea edifică metodologia, teoria și istoria imagologiei prin cele două serii de carte academică din domeniul imagologiei: *Studia imagologica* (27 volume) și *Studii de imagologie comparată* (3 volume).

6. Imagologia își împărtășește preocupările în câteva direcții de cercetare: literară, istorică, antropologică, socială și psihologică. Din aceste considerente, ea are tangențe cu literatura comparată, psihologia socială și etnopsihologia, istoria și istoria mentalităților, sociologia, antropologia, filosofia. Câmpul de cercetare al imagologiei literare este variat, incluzând textele literare (beletristica de valoare, romane, nuvele, povestiri), dar și literatura de frontieră (notele și jurnalele de călătorie, memoriile) sau literatura populară (cântecele lirice, doinele, baladele, poemele), în care apar imagini reprezentând pe celălalt.

7. Imagologia operează cu un șir de concepte, noțiuni și termeni funcționând într-un câmp interdisciplinar, cele mai vehiculate fiind: *alteritate* și *identitate* (istorie), *etnoimagine*, *etnotip* (etnopsihologie, etnologie); *stereotip*, *prejudecată*, *clișeu*, *auto-imagine*, *hetero-imagine* (psihologie); *mit*, *simbol*, *arhetip*, *topoi*, *imagine* (literatură). Dar cel mai important concept este *imagotipul*, care la rândul poate fi *auto-imagotip* și *hetero-imagotip*.

8. Imagologia literară propune mai multe concepte operaționale capabile să analizeze imagotipurile din textele literare, cum ar *xenofilie/ xenofobie*, abordările *intertextuale*, *contextuale* și *textuale* teoreizate de Joep Leerssen, reflecțiile lui D. H. Pageaux cu privire la *atitudinile fundamentale*, concepțiile lui J. M. Moura

despre *ideologie și utopie*, teoria lui M. Swiderska despre *alter/ alius/ imagine-temă*, precum și *metoda hermeneutică* a lui Paul Ricoeur.

9. Imagologia literară oferă un algoritm amplu de caracterizare a personajelor *alter* din operele literare, care presupune chestionarea textelor sub următoarele aspecte: date generale despre autor și operă, temele și motivele literare, imagoipurile create de cultura observatoare asupra culturii observate, interpretarea rezultatelor, analiza textelor prin abordările intertextuale, contextuale și textuale, caracterizarea personajului, impactul alterității asupra cititorului. Sinteza metodelor poate asigura cercetări complexe, la care orice imagolog poate apela.

10. Câteva texte despre Orient ale lui Mircea Eliade alcătuiesc un material perfect pentru o interpretare imagologică de cea mai înaltă relevanță. Scriitorul a fost preocupat să descopere această lume necunoscută, atât pentru spațiul românesc, cât și pentru cel Occidental.

11. Eliade propune portretul străinului din Orient în comparație cu cel din Occident, reliefând un set de caracteristici definitorii dintre aceste două entități/ polarități distincte în plan geografic, istoric și cultural. Un ansamblu complex de idei orientale, cum ar fi despotismul oriental, splendoarea, cruzimea, senzualitatea se desprind din operele sale, alcătuind un patrimoniu greu de echivalat.

12. Mircea Eliade prezintă distincția ontologică dintre Noi și Alții printr-o oglindă imagologică.

Rezultatele cercetării ne permit să facem următoarele recomandări:

Imagologia reprezintă o perspectivă de cercetare a textului literar intens explorată atât în Occident, cât și Orient. Înglobarea acestor contribuții în spațiul românesc este necesară pentru a suplini cunoștințele în materie de noi teorii de investigare a textului literar.

Tezele acestei disertații pot fi folosite în cadrul unor cursuri universitare de teoria literaturii sau cursuri opționale preuniversitare, dar și ca suport pentru dezvoltarea unor câmpuri noi de cercetare a celorlalte discipline umaniste din spațiul românesc, care ar completa informația referitoare la domeniul imagologiei în general. Se pot scrie, de asemenea, teze de masterat sau de doctorat care ar aplica conceptele și instrumentele de analiză ale imagologiei asupra unor opere atât din literatura română, cât și universală. Demersul dat poate fi utilizat și în crearea unor monografii referitoare la teoriile actuale ale textului.

BIBLIOGRAFIE (selectivă)

1. BOLDEA, Iulian. Imagology, Globalism and Interculturalism. În: *The Proceedings of the „European Integration - Between Tradition and Modernity” Congress, 5*, „Petru Maior” University of Tîrgu Mureş, 2013, pp. 789-801.
2. CARRÉ, Jean-Marie. *Les Écrivains français et le mirage allemand. 1800-1940*. Paris: Boivin et Cie, 1947, 223 p.
3. DYSERINCK, Hugo. *Ausgewählte Schriften zur Vergleichenden Literaturwissenschaft*. Berlin: Frank & Timme, 2015, 316 p.
4. DYSERINCK, Hugo. *Zum Problem der „images” und „mirages”*, 1966, [on-line]. Disponibil: <https://imagologica.eu/CMS/upload/dyser.pdf> , (accesat 30.03.20)
5. GRATI, Aliona. Moldovenii în ochii Occidentalilor. Exercițiu imagologic. În: *Metaliteratura*, 2012, pp. 3-17. ISSN: 1857-1905
6. GRATI, Aliona. Drumuri prin Basarabia interbelică. (Auto)imagologie literară. În: *Metaliteratura*, 2014, pp. 2-25. ISSN: 1857-1905
7. 9. GRATI, Aliona. *Chişinău. Morile timpului. Eseu de imagologie literară*. Chişinău: Prut, 2020. ISBN: 978-9975-0-0160-1
8. 10. GALEOTE, Géraldine. Introduction. În: *Revue d'études ibériques et ibéro-américaines*. Paris IV, Numéro 10 Automne 2016. 252 p., pp. 9-12.
9. GUYARD, Marius-François. *La littérature comparée*. Paris: Presses Universitaires de France, „Que sais-je?”, 1951, 127 p.
10. HEITMAN, Klaus. *Imaginea românilor în spațiul lingvistic german, 1775-1918*. Un studiu imagologic. Bucureşti: Univers, 1995, 336 p. ISBN 973-34-0343-1
11. IVANOV, Leonte. *Imaginea rusului și a Rusiei în literatura română. 1840-1948*. Cartier, 2004, 288 p. ISBN: 9975792979
12. LEERSEN, Joep. *The rethoric of National Character. Introduction*, 2000. [on-line]. Disponibil: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/TheRhetoricofNationalCharacterIntroduction%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/TheRhetoricofNationalCharacterIntroduction%20(1).pdf), (accesat 30.03.20)
13. LEERSEN, Joep. *Imagology: On using ethnicity to make sense of the world*. 2016, pp. 13-31. [on-line]. Disponibil: http://porownania.amu.edu.pl/attachments/article/473/Porownania_21_2_2017_01_Leersen.pdf, (accesat 15.06.20)

14. LEERSSSEN, Joep. *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters, A Critical Survey*. Amsterdam: Rodopi, 2007, 476 p. ISBN: 978-90-420-2317-8, ISBN: 978-90-420-2318-5
15. LEERSSSEN, Joep. Stranger/Europe. In: *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 9, 2, 2017, pp. 7-25.
16. LEERSSSEN, Joep. *Mere Irish and Fíor-Ghael: Studies in the Idea of Irish Nationality, its Developments and Literary Expression Prior to the Nineteenth Century*. Amsterdam: John Benjamins Pub, 1986, 354 p.
17. MAZILU, Dan Horia. *Noi despre Ceilași. Fals tratat de imagologie*. Iași: Polirom, 1999, 264 p. ISBN: 9736831949
18. MONTERDE, Antoni Martí. *Un somni europeu. De la Weltliteratur a la Literatura Comparada*, València, PUV., 2011, pp. 386-404.
19. MONTERDE, Antoni Martí. Literatura Comparada i Imagologia en la Primera Guerra Mundial: Fernand Baldensperger i Jean-Marie Carre. In: *Estudis Romanics*, January 2016, [Institut d'Estudis Catalans], Vol. 38, 2016, pp. 239-265.
20. MOURA, J.M., L'imagologie littéraire, essai de mise au point historique et critique. În: *Revue de Littérature Comparée* 3, 1992, pp. 271-287.
21. OIȘTEANU, Andrei. *Imaginea evreului în cultura română*. București: Humanitas, 2001, 472 p. ISBN: 978-973-46-2562-8
22. PAGEAUX, D. H. *Literatura generală și comparată*. București: Polirom, 2000, 230 p.
23. PAPILOVA, E. V. Имагология как гуманитарная дисциплина. În: *МГУ им. М. А.Шолохова. Серия Филологические науки*. М., №4, 2011, pp. 31-40.
24. SÁNCHEZ, Romero Manuel. La investigación textual imagológica contemporánea y su aplicación en el análisis de obras literarias. În: *Revista de Filología Alemana*. Madrid, España, vol. 13, 2005, pp. 9-27. ISSN: 1133-0406
25. SIMÕES, Maria João. *Imagotipos literarios: processos de (des)configuração na Imagologia Literaria*. Coimbra: Centro de Literatura Portuguesa, 2011, 293 p.
26. TÖTÖSY de ZEPETNEK, Steven. *Comparative Literature: Theory, Method, Application*. Amsterdam: Atlanta, GA, 1998, 299 p. ISBN: 90-420-0534-3

27. ZACHARASIEWICZ, Waldemar. The Theory of Climate and the North in Anglophone Literatures. In: *Studia Imagologica* 14, *Images of the North*, de Sverrick Jakobsson, Rodopi B.V., Amsterdam – New York, 2009, 293 p. ISBN: 978-90-420-2528-8

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice din străinătate:

1. IOVU, E. The history of imagology: the three stages of evolution. În: *Journal of romanian literary studies (JRLS)*, numărul 20/ 2020, România, Târgu Mureș: Arhipelag XXI Press, pp. 1012-1023. ISBN: 978-606-8624-00-6. Disponibil online: <https://old.upm.ro/jrls/JRLS-20/Volume%2020.pdf>
2. IOVU, E. The interdisciplinary character of literary imagology. În: *Journal of romanian literary studies (JRLS)*, numărul 19/ 2019, România, Târgu Mureș: Arhipelag XXI Press, pp. 956-967. ISBN: 978-606-8624-00-6. Disponibil online: <https://old.upm.ro/jrls/JRLS-19/Volume-19.pdf>
3. IOVU, E. Suggestions for the interpretation of the literary text from the literary imagology's perspective. În: *Journal of romanian literary studies (JRLS)*, numărul 18/ 2019, România, pp. 768-777. ISBN: 978-606-8624-00-6. Disponibil online: <https://old.upm.ro/jrls/JRLS-18/Rls%2018%20A2.pdf>

Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil:

4. IOVU, E. Imagologia, o direcție nouă de cercetare în studiul literaturii. În: *Revistă de știință, inovare, cultură și artă „Akademos”*. Nr. 1(52), 2019, pp. 104-108, ISSN 1857-0461, E-SSN 2587-3687. Disponibil online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/104-108_7.pdf, DOI: 10.5281/zenodo.2907892, CZU: 821.09, (Categorie B)

Articole în culegeri științifice editate peste hotare:

5. IOVU, E. The Orient's Imagology in the Literary works of Mircea Eliade. În: *Identity and Dialogue in the Era of Globalization*. Târgu-Mureș: Arhipelag XXI Press, nr. 7, 2020, pp. 770-778. Disponibil: <https://old.upm.ro/gidni/GIDNI-07/GIDNI-07%20Literature.pdf>
6. IOVU, E. Literary Imagology: The schools and its researches. În: *Multiculturalism through the Lenses of Literary Discourse*. Târgu Mureș: Arhipelag XXI Press, 2019, pp. 523-531. Disponibil: <https://old.upm.ro/ldmd/LDMD-07/LDMD-07%20Lit.pdf>

7. **IOVU, E.** The Image of the Other as a study object of imagology. În: *Identity and Dialogue in the Era of Globalization*. Târgu-Mureș: Arhipelag XXI Press, nr. 6, 2019, pp. 610-617. ISBN: 978-606-8624-19-8. Disponibil: <https://old.upm.ro/gidni/GIDNI-06/GIDNI-06%20Literature.pdf>

Articole în culegeri științifice naționale cu participare internațională:

8. **IOVU, E.** Imagologia comparată: direcțiile de cercetare. În: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor didactice*. Didactica științelor filologice. Volumul III, 28-29 februarie, 2020. Chișinău, pp.79-85, ISBN 978-9975-76-300-4. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/79-85_9.pdf , CZU: 82.09+001.53
9. **IOVU, E.** Imagologia literară: interpretarea rezultatelor. În: *Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători*. Ediția a VIII-a, Chișinău, 2019, pp. 61-65. ISBN: 978-9975-108-67-6. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/61-65_13.pdf
10. **IOVU, E.** Discursul imagologic sau discursul despre Celălalt. În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. Volumul VI, Cahul, 2019, pp. 279-282. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/279-282_3.pdf
11. **IOVU, E.** Imagologia literară: definirea disciplinei și a obiectului de studiu. În: *Orientări actuale în cercetarea doctorală*. Ediția a VIII-a, Bălți, 2019, pp. 40-46. ISBN: 978-9975-50-236-8. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40-46_5.pdf , CZU: 82 0.091
12. **IOVU, E.** Imagologia literară – o disciplină nouă în cadrul științelor umanistice. În: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor didactice*. Didactica științelor filologice. Volumul III, 1-2 martie, 2019. Chișinău, pp.75-80. ISBN 978-9975-76-300-4. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/75-80_12.pdf
13. **IOVU, E.** Imagologia Orientului în creația lui Mircea Eliade. Exotismul spațiului. În: *Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători*. Ediția a IX-a, pp. 82-86, Chișinău, 2020. ISBN 978-9975-108-46-1. http://edu.asm.md/sites/default/files/Volumul%20II%20final_0.pdf
14. **IOVU, E.** Evoluția imagologiei literare, de la Jean-Marie Carre până la Hugo Dyserinck: obiectivul cercetării, concepte, probleme. În: *Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători*. Ediția a VII-a, pp. 45-49, Chișinău, 2018, ISBN 978-9975-108-46-1. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/45-49_3.pdf

15. **IOVU, E.** Imagologia literară ca disciplină autonomă. În: *Perspectivile și problemele integrării în Spațiul European în Cercetării și Educație*. Vol. II, Cahul, 2018, p. 323-326. ISBN 978-9975-88-042-8. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/323-326_0.pdf
16. **IOVU, E.** Imagologia literară: prezentare în plan diacronic. In: *Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători*. Ediția 6, Chișinău, Republica Moldova: Universitatea Academiei de Științe a Moldovei, 2017, pp. 40-44. ISBN 978-9975-108-46-1. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40-44_4.pdf
17. **IOVU, E.** Imagologia literară, de la Scaliger la Jean-Marie Carre. Scurtă istorie a disciplinei. În: *Un veac de conflagrații: Realitate și ficțiune*. Ediția a VII-a, Chișinău: Pontos, 2019, pp. 272-279. ISBN 978-9975-72-366-4. https://www.academia.edu/43907423/USM_conf

Articole în alte publicații naționale:

18. **IOVU, E.** Imaginea Celuilalt ca obiect de studiu al imagologiei. În: *Dialogica, revistă de studii culturale și literatură*, 2019, pp. 70-78. ISSN: 2587-3695. Disponibil online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/70-78_5.pdf, CZU: 801.73+82.09. DOI: 10.5281/zenodo.3366960
19. **IOVU, E.** Suggestions for the interpretation of the literary text from the literary imagology's perspective. În: *Dialogica, revistă de studii culturale și literatură*, 2019, pp. 40-48. ISSN: 2587-3695. Disponibil online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40-48_1.pdf, CZU: 801.73+82.09. DOI: 10.5281/zenodo.3332696

Teze în culegeri științifice/ în lucrările conferințelor/ congreselor științifice internaționale (Republica Moldova)

20. **IOVU, E.** Imagologia literară: școli și reprezentanți. În: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine dedicată zilelor europene ale patrimoniului*. Culegere de rezumate. Ediția 1-a, Chișinău, 2019, pp. 46-47. ISBN 978-9975-3290-4-0. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/46-47_10.pdf
21. **IOVU E.** Desprinderea imagologiei literare de literatura comparată. În: *Orientări actuale în cercetarea doctorală*. Culegeri de abstracte. Ediția a VII-a, Bălți, 7 decembrie, 2017, p. 56. ISBN: 978-9975-50-207-8

ADNOTARE

Elisaveta Iovu. Imagologia literară: școli, direcții, metode. Teză de doctor în filologie la specialitatea 622.03. – Teoria literaturii, Chișinău 2020

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, glosar, referințe bibliografice din 189 de surse, 3 anexe, 176 de pagini de text de bază, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autoarei.

Rezultatele tezei sunt reflectate în 19 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: imagologie, literatura comparată, imagolog, imagotip, etnotip, sociotip, stereotip, imagine, etnoimagine, xenofilie, xenofobie, utopie, ideologie, manie, filie, fobie, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate, principiul metodei, principiul teoriei.

Domeniul de studiu: Teoria literaturii

Scopul cercetării rezidă în crearea unei sinteze a studiilor efectuate în domeniul imagologiei literare și propunerea unui suport teoretico-practic, metodologic, terminologic pentru cercetările asupra textului literar din perspectiva acestei discipline noi în spațiul românesc.

Obiectivele cercetării: sistematizarea contribuțiilor teoretice și metodologice care au generat apariția acestei noi direcții de cercetare a textelor literare; concretizarea statutului de disciplină autonomă al imagologiei literare; definirea imagologiei literare și a conceptelor operaționale ale acesteia; prezentarea direcțiilor de cercetare imagologică și a tipurilor de imagologii; identificarea principalelor școli de cercetare imagologică; demonstrarea caracterului interdisciplinar al imagologiei literare; interpretarea rezultatelor imagologice; propunerea unui algoritm de interpretare a textelor literare imagotipice; aplicarea algoritmului asupra unui corpus de texte din creația lui Mircea Eliade.

Noutatea și originalitatea științifică constau în realizarea, pentru prima dată în spațiul din Republica Moldova, a unei sinteze a principalelor școli și studii de imagologie literară realizate în țările din Europa și SUA; propunerea unui algoritm de interpretare a textelor literare imagotipice care conțin personajul Celălalt/ Străinul și aplicarea acestuia asupra unui corpus de texte din creația lui Mircea Eliade; identificarea și pregătirea metodologică a unor noi aspecte de cercetare, cerute pe plan internațional; crearea unui mediu teoretic propice acestei perspective de interpretare în Republica Moldova, deschise spre inter- și transdisciplinaritate, cumulând metodologia mai multor discipline.

Rezultatul obținut care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante rezidă în crearea unei viziuni de ansamblu a imagologiei

literare, care servește drept orientare pentru cercetătorii interesați de utilizarea instrumentarului ei teoretic și metodologic și care va facilita apariția unor noi studii de competitivitate internațională în mediul academic al Republicii Moldova.

Importanța teoretică și aplicativă a tezei constă în definirea principalelor concepte operaționale și a instrumentelor de analiză a textelor literare din perspectiva imagologiei literare. Lucrarea propune o analiză sistematică a studiilor din domeniul imagologiei literare realizate în plan global și constituie un suport teoretic și metodologic pentru cercetătorii în teoria, istoria, critica literară și literatura comparată.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele tezei au fost aplicate în cadrul proiectelor *Concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar* și *Cultura promovării imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul artei și mitopoeticii*. Ideile de bază ale acestui studiu au fost reflectate în optsprezece articole apărute în revistele de profil din Republica Moldova și România și nouăsprezece comunicări la conferințe naționale și internaționale.

ANNOTATION

Iovu Elisaveta. Literary imagology: schools, directions, methods. PhD thesis in philology, specialty 622.02. Theory of Literature, Chisinau 2020

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, glossary, bibliography from 189 sources, 3 annexes, 176 pages of basic text, declaration of assumption of responsibility, author's CV.

The results of the thesis are reflected in 19 scientific papers.

Keywords: imagology, comparative literature, imagologist, imagotype, ethnotype, sociotype, stereotype, image, ethno-image, xenophilia, xenophobia, utopia, ideology, mania, filia, phobia, interdisciplinarity, transdisciplinarity, method principle, theory principle, comparative principle

Field of study: Theory of literature

The aim of the paper is to create a synthesis of the studies performed in the field of literary imagology and to propose a theoretical-practical, methodological, terminological support for the research on the literary text from the perspective of this new discipline in the Romanian space.

The research objectives are summarized as follows: systematizing the theoretical and methodological contributions that generated the emergence of this new direction of research of literary texts; materializing the status of autonomous

discipline of literary imagology; defining the literary imagology and its operational concepts; presentation of the directions of image research and types of images; identification of the main schools of imaging research; demonstrating the interdisciplinary character of literary imagology; interpretation of the imagological results;

- proposing an algorithm for interpreting imaginary literary texts;
- application of the algorithm on a corpus of texts from Mircea Eliade's creation.

The scientific novelty and the original innovation consists in performing, for the first time in the Romanian space, a synthesis of the main schools and studies of literary imagology carried out in Europe and the USA; proposing an algorithm for interpreting the imagological literary texts containing the Other/Stranger character and applying it on a corpus of texts from Mircea Eliade's creation; the creation of a theoretical environment propitious to this perspective of interpretation in the Republic of Moldova open to inter- and transdisciplinarity interests, cumulating the methodology of several fields of research, such as literary, historical, social, ethnopsychological, etc.; the promotion and preparation of new research fields required on the international market.

The scientific problem solved lies in creating an overview of the imagology in general and of the literary imagology in particular, which will serve as a source of guidance for research interested in this perspective, the use of its theoretical and methodological tools and will facilitate the emergence of new studies in academic environment of the Republic of Moldova.

The theoretical and applicative importance of the thesis consists in defining the main operational concepts and tools for analyzing literary texts from the perspective of literary imagology. The study proposes a systematic analysis of the studies in the field of literary imagology performed on a global level and constitutes a theoretical and methodological support for literary researchers in history, criticism and literature theory.

Implementation of scientific results. The results of the thesis were applied within the project: *Operational Concepts and Literary Text Analysis Tools and Culture of promoting the image of cities in the Republic of Moldova through art and mythopoetics*. The basic ideas of this study were reflected in eighteen articles published in specialized journals in the Republic of Moldova and Romania and nineteen papers at national and international conferences.

IOVU ELISAVETA

IMAGOLOGIA LITERARĂ: ȘCOLI, DIRECȚII, METODE

622.03. TEORIA LITERATURII

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 14.09.2020	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset. 2,0	Tiraj 50 ex.
Coli de tipar: 1,0	Comanda nr. 2 09/20

©Iovu Elisaveta, 2020

Tipografia „Tipocart Print s.r.l., MD 2012, Chișinău, str. Strada Pușkin 22